

Abstrakt

Odpovědnost za ekologickou újmu je z hlediska právní teorie řazena pod odpovědnost za ztráty na životním prostředí, která zahrnuje vedle odpovědnosti za ekologickou újmu ještě odpovědnost za škodu v soukromoprávním pojetí. Společným rysem škody a ekologické újmy v rámci koncepce odpovědnosti za ztráty je skutečnost, že jejich důsledkem je poškození některé ze složek životního prostředí (enviromentální aspekt).

Přestože je zákon o ekologické újmě založen na veřejnoprávním přístupu, občanskoprávní odpovědnost zůstává nedotčena. Podle obecných předpisů o odpovědnosti za škodu se bude vždy postupovat v případě, kdy byla ekologickou újmou způsobena škoda na životě a zdraví. V případě škod na majetku pak pouze za situace, kdy tyto nebyly nahrazeny podle zákona o ekologické újmě a pouze v případě vlastnitelných složek životního prostředí. Náhradu škody podle občanského práva nelze též uplatnit v případě (na rozdíl od koncepce ekologické újmy), pokud je škůdce zároveň vlastníkem věci.

Zákon o ekologické újmě, který vstoupil v účinnost 17. srpna 2008 a který je ve vztahu k zákonu o životním prostředí a dalším složkovým předpisům *lex specialis*, je transpozicí směrnice o odpovědnosti za životní prostředí, jejímž cílem je předcházet škodám na životním prostředí a napravovat je. Unijní politika životního prostředí je založena na zásadách obezřetnosti a prevence, odvracení ohrožení životního prostředí přímo u zdroje a na zásadě “znečišťovatel platí”.

Zákon o ekologické újmě přichází s objektivní odpovědností provozovatelů vybraných rizikových provozních činností. Škodami na životním prostředí je míněno znečištění podzemních a povrchových vod, které má za následek nepříznivý účinek na stav dotčených vod, škody na biodiverzitě, tzn. na škody vzniklé na chráněných druzích rostlin a živočichů a přírodních stanovištích. Konečně se Směrnice vztahuje na škody na půdě, které mají za následek její kontaminaci a která představuje závažné riziko pro lidské zdraví. Kromě objektivní odpovědnosti upravuje Směrnice i odpovědnost subjektivní dopadající na jakéhokoli provozovatele, jestliže se jím způsobená či bezprostředně hrozící škoda dotýká chráněných druhů či přírodních stanovišť (biodiverzity) a pakliže je zde prokázáno zavinění takto jednajícího subjektu. Zákon o ekologické újmě ukládá provozovateli rizikové činnosti povinnost provádět preventivní

nebo nápravná opatření a nést s tím související náklady, a to pokud je dán kauzální nexus mezi takovou činností a ekologickou újmou nebo její bezprostřední hrozbou. V případě provozovatele, který způsobil ekologickou újmu či vyvolal její bezprostřední hrozbu na biodiverzitě se ke vzniku odpovědnostního vztahu vyžaduje ještě protiprávnost takového jednání. S těmito povinnostmi je spojena ještě informační povinnost odpovědného provozovatele vůči příslušnému orgánu státní správy.

Od 1. ledna 2013 nabývá účinnosti ustanovení o povinném finančním zajištění provozních činností, která splňují přísnější kritéria na krytí odpovědnosti za preventivní a nápravná opatření podle zákona o ekologické újmě. Na rozdělení rizika se dá nahlížet jako na jeden z nástrojů efektivního prosazení veřejnoprávního pojetí odpovědnosti.

Vedle obecné úpravy odpovědnosti za škodu v německém občanském zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) existuje ještě speciální úprava v zákoně o odpovědnosti za škody na životním prostředí (*Umwelthaftungsgesetz*). Německý zákonodárce se snažil přijetím tohoto zákona vyřešit problém obtížného dokazování v případě civilních nároků za škody na životním prostředí. Tento zákon zavádí domněnku příčinné souvislosti mezi škodou a rizikovou činností. Provozovatelé zvláště nebezpečných podniků jsou navíc povinni k zákonnému krytí ztrát, které se uskuteční zejména skrze tzv. pojištění zákonné odpovědnosti za škody na životním prostředí.